

kõige kaaluvamaid saavutisi. Kõigepealt avas ta meie näitekirjandusse tee elulistele probleemidele, mis võetud meie ühiskonna tänapäevast. Selle juures nägi ta oma tege- lasi inimestena, kes kasvanud oma ümbru- sest, ühes elava tunde ja mõttega. Paremail puhkudel on ta saavutanud nii karmi traagi- lisuse kui ka õrna lüürilisuse mõju. Tema nimi tähendab meie näitekirjanduse uue aja- järgu algust.

Kampmann, Peaj. III, lk. 50—91 ; A. Kitzberg, »Punga-Mardi« etendamise puhul »Vanemuises« (Post. 1909, nr. 20); B. Linde, A. K. (1926); M. Sillaots, A. K.-i toodang (1925); F. Tuglas, A. K. jutukirjanikuna (Peal. Teat. 1915, nr. 300—02); *idem*, A. K. näitekirjanikuna (E. Kirj. 1915, nr. 12); *idem*, A. K. (Kriitika II, lk. 141—54).

F. T.

KIVIKAS, Albert, kirjanik, sünd. 6. I. 1898 Suure-Jaanis, õppis Viljandis A. Kam- seni kaubanduskoolis ja läks sealt enne vii- mase klassi lõpetamist Tartu kommerts- kooli, mille lõpetas 1919. a. kevadel, pärast seda, kui oli vabatahtlikuna võtnud osa vabadus- sõjast. Astus Tartu ülikooli kohe selle ava- misel eesti ülikoolina, õppis seal ajalugu ja keeleteadust ning lahkus sealt 3 semestri jä- rel. Elas märtsist 1922 kuni augustini 1923 Berliinis, toimetades seal ajakirja »Aeg« ja »Odamees«. Elab praegu (1927) Tartus elukutselise kirjanikuna.

K. on avaldanud järgmised miniatüüri- ja novellikogud: Lendavad sead (1919), Soo- kaelad (1919, II täiend. tr. 1926), Mina (Tartus, 1920), Verimust (1920), Miniatüü- rid (1926) ja iseseisva novelli Verine väits (1922); romaanid: Jüripäev (1921, II ümber- töötatud tr. 1925, pealkirjaga Murrang I), Ristimine tulega (Berliinis, 1923), Jaanipäev (Tartus, 1924) ja Mihklipäev (Tallinnas, 1924); peale selle on temalt ilmunud kirjanduslik pamflett »Maha lüüriline shokolaad!« (Tar- tus, 1920) ja N. Jevreinovi arlekinaadi »Lõ- busa surma« tõlge (1922).

K. algas kirjanduslikku tegevust juba kooliajal Viljandis, kus avaldas töid õpilaste omavahelises ajakirjas. Intensiivsemaks muu- tus see tegevus Tartus koolis käies, kus siis ka a. 1917 ilmus trükis K. esimene laast »Lembit«. Sellest peale on jätkunud tema looming otsekui kahes eriharus: ühelt pool realistlik rahvaelu kirjeldus, teisel jõhker fantastika harrastus. Otse esimeses valmi- nud raamatus, »Sookaelad«, esines K. kül- laltki küpse meistrina. Kuna meie senine küla-kirjandus oli olnud vaimult raskepärane ja stiililt laialivalguv, siis tõi K. siia rahva- omast huumori õieti napsi ning täpsas vor- mis. Need novellid kuuluvad veel praegugi

K.-e parimate saavutiste hulka. Kuid ometi ei ilmunud see kogu K.-e, vait »Mart Ka- ruse« nimel, milline autor varssi koguni sõja- väljal langenuks kuulutati. K. oli erilise hooga hakanud harrastama oma kalduvuste teist poolt ega tahtnud midagi teada realist- likust suunast. Ilmusid miniatüürikogud »Len- davad sead« ja ühes Erni Hiirega »Ohver- det konn«. »Lendavais sigades« leidub mõni värske ja huvitav pala, kuid ühtlasi avaldub siin ilmne epateerimise ning sensatsiooni-taot- luse püüd. Sedasama leidub veel mõnes teiseski K.-e järgnenud raamatukeses, nõnda »Mina's« ja pingutatud õuduse jutus »Verine väits«. Hiljemini on autor parema osa sellest jõhker-fantastilisest ja stiililopsakast loomin- gust kogunud ühise pealkirja all »Miniatüü- rid«, lisades sinna hulga hilisemaid ja vää- ruslikumaid muinasjutte ning meeleolusid. — Otsekui ülemineku astme eelpool esitatud liigist realistlikku rahvaelu kirjeldusse moo- dustavad kaks K.-e raamatut: novellikogu »Verimust« ja romaan »Ristimine tulega«. Mõlema teose ained on võetud meie vaba- dussõjast ja mõlema põhitooniks on mingi fataalsuse tunne ning igatsus inimsuse järele. Kuid kuna »Verimustas« valitseb veel tead- likult paisutatud fraas, siis on »Ristimine tu- lega« juba palju lähemal sellele eepilisele jutustamisviisile, mida K. oli alganud pisut varem romaaniseerias »Jüripäev«, »Jaanipäev« ja »Mihklipäev«. Siin oli autor tagasi tulnud jälle »Sookaelte« ainete juurde, kuid võtnud neid palju laiemas ulatuses, et pak- kuda läbilõiget kogu meie sõjaaegse ja sel- lele järgnenud aja küla-ühiskonna elust. Tri- loogia esimene osa näitab vastolusid talu ja sauna vahel; teises osas on saunikud maare- formi kaudu saanud juba asunikeks, kuid vastolud nende tõusikute ja endiste talupida- jate vahel jätkuvad; kolmandas osas aga liituvad need mõlemad kihid uueks »ühis- tõuks«. Seeria pakub rohkesti lopsakat maaelukujutust ja tusedaid inimtüüpe, nagu ta ühtlasi suurema kompositsioonina meie ühiskonna hilisemast arengust on ideoloogi- liseltki huvitav. Kuid vormilt on ta pai- guti viimistlematu ja vastandina just »Soo- kaeltele« tihtipeale veniv ning koormatud kordumistega. — Võrreldes K.-e mõlemaid kirjutamislaade näib, et realistlik rahvaelu kirjeldus on siiski tema kõige loomupärasem ala ja siin on ta saavutanud ka oma pare- mad tulemused. Fantastilises laadis on õnnestunud mõned ta muinasjutu-stilisatsioonid, kuid ka siin avaldab ta muljet kõi- gepealt oma tuseda maameheliku sõnas- tusega.

E. Enäjärvi, A. K. (Tulenkantajat II, 1925).

F. T.